

Õpetaja kutseeetikast

Margit Timakov
Eesti Õpetajate Liit

28. augustil 2025

Miks mina? Miks sina?

- Lasteaed – kool 1 – kool 2 – kool 3
- 21 aastat koolis – õpetaja, klassijuhataja, valdkonna juht, õppejuht
- 11 aastat õpetaja kutsekomisjonis, kutsehindaja kogemus, kolmes kutsestandardi koostamise töörühmas, õpetajaeetika uuendamise töörühmas

TÄNA

- * Mis on eetika?
- * Mis on eetikakoodeks?
- * Eestis õpetajaeetikat puudutavad dokumendid
- * Mis mina sellest kasu saan ehk kuidas seda igapäevaselt ellu viia?
- * Situatsioonid, mille peale mõelda
- * Kooli/organisatsioonikultuur vajab kujundamist
- * Õpetaja uued kutsestandardid

Mis on eetika?

Igapäevases keelepruugis viitab sõna „eetika” sellele, et kõne all on küsimused heast ja halvast, õigest ja väärast. Eetika puudutab seda, mida me ütleme või ütlemata jätame, mida me teeme või tegemata jätame, kes me oleme ja mida me väärtustame. Eetika keskne küsimus on, kuidas peaks elama. Eetika tuleneb kreekakeelsest sõnast *ēthos*, mis tõlkes tähendab muuhulgas tava või kommet. Vähemalt sama tuntud on sõna „moraal”, mis tuleneb omakorda *ēthos*’e ladina vastest *mos* (mitmuses *mores*, omadussõna *moralis*).

Eetika mõistet kasutatakse kahes tähenduses. Eetika võib osutada nii inimeste ja kultuuride teatud tavadele, reeglitele ja praktikatele kui ka nende üle reflekteerimisele. Esimesel juhul samastatakse eetika moraaliga. Teisel juhul räägitakse eetikast kui moraalifilosoofiast ning siis on moraal eetika uurimisaine. Üldiselt saab sõna „moraal” peaaegu alati asendada sõnaga „eetika”, ent mitte vastupidi. Eetika jaguneb teoreetiliseks ja rakendus- (praktiliseks) eetikaks. Teoreetiline eetika võib olla kas normatiiveetika või metaeetika. Rakendus- (praktiline) eetika on mingi eluvaldkonna eetika või mingi professiooni kutse-eetika.

Mis on eetikakoodeks?

Sõna „koodeks” (*codex*) pärineb ladina keelest ja tähendas algselt puutükki. Kuna Vana-Roomas kirjutati vahaga kaetud puutahvlitele, omandas „koodeks” hiljem ka dokumendi ja raamatu tähenduse. Ka üks esimesi kirjalikke õigusallikaid, Vana-Rooma XII tahvli seadused (5. saj eKr), on saanud oma nime just selle järgi, et tegemist on puutahvlitele kirja pandud tekstiga. Veelgi hiljem hakati „koodeksiga” tähistama raamatuid, kus olid kirjas valitseja poolt kehtestatud seadused. Ilmselt tuntuim selline seaduseraamat on Codex Justinianus, mille kehtestas Vanas-Roomas keiser Justinianus 6. sajandil pKr.

Eesti õpetajaeetika koodeks

Kinnitatud 28.mail 2005

EESTI ÕPETAJAEETIKA KOODEKS

Eesti õpetaja eetikakoodeks on õpetajate vaheline kokkulepe, milles käsitletakse õpetajakutse kõlbelisi eelduseid ja juhiseid. Eetikakoodeks on õpetaja eneseanalüüsi vahend, mis aitab õpetajal teha kõlbelisi valikuid, et langetada otsuseid ning hinnata kõlbeliselt nii enda kui teiste toimimist.

I ÕPETAJAEETIKA KOODEKSI EELDUSED

Õpetaja juhindub ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonist, Lapse õiguste konventsioonist,

Eesti Vabariigi põhiseadusest ja õpetajatööd reguleerivatest õigusaktidest.

Oma kutses on õpetaja pädev, juhindudes humanistlikust missioonist ja Eesti kultuuripärandist.

II ÕPETAJA EETILISED VÄÄRTUSED

Väärikus

Väärikus tähendab, et kõikidel inimestel on võrdsed õigused, olenemata nende soost, päritolust, rahvusest, vanusest, usust, seksuaalsest orientatsioonist, vaadetest ja võimetest. Õpetaja on salliv inimeste erisuste, teiste kultuuride ning tavade suhtes. Õpetaja austab oma partnereid ja toimib taktitundeliselt. Õpetaja märkab ahistamist ja sekkub selle tõkestamiseks. Tal on kohustus vastu hakata inimväärikust kahjustavatele muudatustele hariduselus.

Ausus

ÕPETAJA KUTSE-EETIKA

Läbi aegade on paljud elukutsed end sidunud eetiliste normidega, mis kajastavad töötajalt tema kutse puhul nõutavat suhtumist ja vastutustunnet. Seda sorti eetilised raamid rõhutavad jagatud tööväärtusi ja -põhimõtteid.

Vastutustunne ametialases tegevuses põhineb ühelt poolt teadmistel ja kutseoskustel ning teisalt tööle normide ja väärtustega loodud vundamendil. Kumbki aspekt ei saa teist asendada. Suurepärased eetilised põhimõtted ei suuda kompenseerida halbu kutseoskusi ning samas ei asenda kutseoskused eetiliste põhimõtete puudumist. Sel põhjusel on kutse-eetika juures oluline ka tööalaste oskuste alalhoidmine.

Käsitledes õpetajate kutse-eetikat, peame tegema vahet eetika ja seaduste vahel. Õpetaja põhiline ülesanne ning vastutusala on määratud haridusseadustiku ja -normidega. Õppekava sisaldab õpetamise sisulist poolt. Kuigi õpetajad lähtuvad ametialases töös statuutidest, dekreetidest ning normidest, ei põhine kutse-eetika kohustuslikkusel ega välisel kontrollil. Üheks lähtepunktiks siin käsitletavaile eetilistele põhimõtetele on ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon.

Õpetaja elukutse üks iseärasusi on tõsiasi, et töö tulemused ei ole sageli kohe nähtavad. Head õpikogemused õhutavad elukestvale õppele. Õpetaja mängib positiivsete õpikogemuste loomisel ja õpilase eneseteadvuse tugevdamisel alati olulist rolli. Tema ülesandeks on rakendada kõiki hoolitsuse, juhendamise ning õppevõimalusi nii, et indiviid sellest kasu saaks. Muutus ühiskonnas on aga toonud kaasa olukorra, kus õpetajad on sunnitud oma töös tegelema probleemidega, mille eest nad ainuisikuliselt vastutada ei suuda.

Õpetaja eetikakoodeks

Õpetaja eetikakoodeksi peamine otstarve on piiritleda väärtusruum, millesse õpetaja professionaalne töö Eestis paigutub, ning esitada normid, mis annavad pidepunkte eetiliste kaalutluste tegemisel. Õpetaja kutsetöö ülim eesmärk on toetada õppija arengut. Selle eesmärgi täitmisel lähtub õpetaja väärtuskasvatavana paljudest väärtustest ja tegevuspõhimõtetest, eetikakoodeksis on neist välja toodud vaid kõige olulisemad.

Õpetaja moraalse käitumise eeltingimus on tema püüdlusi toetav organisatsioonikultuur. Seetõttu on oluline, et juhtimine haridusasutuses lähtuks teeniva juhtimise põhimõttest. Asutuse juhi ülesanne on tagada avatud, koostööne, usalduslik ja õiglane keskkond. Juhi kohustus on tagada süsteem, mis võimaldab arutleda eetiliste probleemide üle. Teeniv juhtimine tähendab, et esikohal on õpetajate võimestamine ning nende moraalse ja professionaalse arengu toetamine. Õpetaja roll eeldab muuhulgas südikust sellist keskkonda taotleda.

Väärtused

Inimväärikus on õpetajatöö peamine alusväärtus. Inimväärikus tähendab, et igaüks, kes õpiprotsessis osaleb, sealhulgas iga õppija, on inimesena väärtuslik iseenesest. Inimväärikusest lähtumine tähendab hoolivust, autonoomia austamist, võrdset kohtlemist ja õppijatele võrdväärsete võimaluste loomise kohustust, et tagada nende terviklik ja tervislik areng. Samuti tähendab see teiste inimeste kahjustamise keeldu. Inimväärikus suhtes väljendub mõtte- ja sõnavabaduse hindamises. Kommunikatsioonis võimaldab inimväärikuse austamine dialoogipartneri seisukohtade kuulamist ja mõistmist ning madaldavatest eelarvamustest kantud seisukohtade vältimist.

Koostöö on õpetajatöö kõige olulisem vahendväärtus. Koostöö eeldab kaasamist. Õpetajatöös tähendab koostöö eelkõige partnerlust õppijaga, temaga koos (õpi)eesmärkide seadmist ja tulemuste hindamist. Koostõus väljendub sihtide, ülesannete ja rollide läbirääkimises ning jagamises teiste õpikogukonna liikmetega: töökaaslaste, lastevanemate, juhtide, mitteformaalse hariduse andjatega jt.

Ausus on õpetajatöös oluline peamiselt kahes mõttes. Esiteks tähendab ausus avatud lävimist ja valetamisest hoidumist. Teiseks aga lubadustest ja kokkulepetest kinni pidamist. Lisaks eelnimetatule sisaldab ausus ka oskust tunnista oma vigu ja eksimusi, mis on õppimise ja professionaalse arengu vältimatu osa.

Vastutus on oma tegevuse või tegevusetuse eeldatavatele tagajärgedele mõtlemine. Eetikakoodeksi kontekstis tähendab see peamiselt professionaalse rolli väärtusnormide omaksvõttu ja järgimist ning enda ühiskondliku positsiooni tunnetamist. Samuti julgust kokkulepitud põhimõtete eest seltsa ka olukordades, kus see on keeruline erinevate lojaalsussidemetest tõttu. Vastutus isiklikus mõttes on kohustus hoolitseda iseenda professionaalse arengu, sh moraalse kaalutusoskuse ja tervikliku heaolu eest ning hoiakut olla valmis oma tegevuse negatiivseid tagajärgi leevendada.

Tegevuspõhimõtted

1. Õppeprotsessi juhtimine

Õpetaja juhib õppeprotsessi, ta on iga õppija arengupartner ja usalduslik ning õiglase õpikeskkonna looja. Õppija võimestamine ja paindliku õpetee kujundamine toimub tema väärikuse ja autonoomia austamise kaudu, arvestades seejuures tema vanuselisi jm piiranguid.

1.1 Õpetaja kohtleb õppijaid võrdselt – ta ei diskrimineeri ega eelista kedagi isiklikust meeldimisest, soost või muust grupikuuluvusest lähtuvalt.

1.2 Õpetaja arvestab õppijate vajadustega, hindab iga õppija arenguvõimalusi ja lähtub õppetöö planeerimisel jõukohasuse ja võrdväärsete võimaluste loomise põhimõttest.

1.3 Õpetaja on meetodite ja tegevuste eesmärkide valikul õppija suhtes avatud ning võimaldab õppijal neile tagasisidet anda.

1.4 Õpetaja annab õppijatele edasiiviivat tagasisidet ning jälgib, et hindamiskriteeriumid on

Eesti õpetajaeetika koodeks

Kinnitatud 28.mail 2005

EESTI ÕPETAJAEETIKA KOODEKS

Eesti õpetaja eetikakoodeks on õpetajate vaheline kokkulepe, milles käsitletakse õpetajakutse kõlbelisi eelduseid ja juhiseid. Eetikakoodeks on õpetaja eneseanalüüsi vahend, mis aitab õpetajal teha kõlbelisi valikuid, et langetada otsuseid ning hinnata kõlbeliselt nii enda kui teiste toimimist.

I ÕPETAJAEETIKA KOODEKSI EELDUSED

Õpetaja juhindub ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonist, Lapse õiguste konventsioonist, Eesti Vabariigi põhiseadusest ja õpetajatööd reguleerivatest õigusaktidest.

Oma kutses on õpetaja pädev, juhindudes humanistlikust missioonist ja Eesti kultuuripärandist.

II ÕPETAJA EETILISED VÄÄRTUSED

Väärikus

Väärikus tähendab, et kõikidel inimestel on võrdsed õigused, olenemata nende soost, päritolust, rahvusest, vanusest, usust, seksuaalsest orientatsioonist, vaadetest ja võimetest. Õpetaja on salliv inimeste erisuste, teiste kultuuride ning tavade suhtes.

Õpetaja austab oma partnereid ja toimib taktitundeliselt. Õpetaja märkab ahistamist ja sekkub selle tõkestamiseks. Tal on kohustus vastu hakata inimväärlikust kahjustavatele muudatustele hariduselus.

Ausus

Ausus on eelduseks usaldusele, seepärast peab õpetaja sõna ja vastutab oma sõnade eest. Õpetaja hoiab temale usaldatud saladusi. Erandlikult toimib õpetaja siis, kui saladuse hoidmine kahjustaks kolmandaid isikuid. Õpetaja on aus ja heasoovlik ning soodustab probleemide avameelset arutlemist. Õpetaja taunib silmakirjalikkust ja väldib intriige ning ei kiida heaks kadedust ja kahjurõõmu. Õpetaja toetab ja motiveerib arukust ning tunnustab mõõdukust ja tasakaalu.

Õiglus

Õiglus tähendab võrdõiguslikkust ja diskrimineerimise vältimist. Õpetaja taotleb alati konfliktide õiglast lahendamist. Hindamisel objektiivne ning hinnangute andmisel on õpetaja erapooletu. Ta tõrjub vägivalda ja ükskõiksust. Õiglane kohtlemine õpetajatöös tähendab erinevuste tunnustamist ja võrdsustamise vältimist.

Iseseisvus

Õpetaja iseseisvus tähendab, et tal on õigus oma veendumustele ja väärtushinnangutele. Oma ametis on õpetajal õigus keelduda täitmast neid korraldusi, mis on vastuolus õigusaktidega või tema veendumustega. Pedagoogilises protsessis on õpetajal õigus otsustada ja vastutada õppeprotsessi juhtimise ja tulemuslikkuse eest ning vastavalt sellele seada eesmärged ja valida vahendeid nende saavutamiseks.

Õpetaja toetab isikliku arvamuse kujundamist ja julgeb oma veendumusi väljendada. Õpetaja seisab vastu mõttelodevusele ja pealiskaudsusele.

Õpetajal on õigus isikliku loomingu autorlusele ja selle kaitsele, ta tunnustab teiste loomingut ja juhindub autoriõiguse headest tavadest.

III ÕPETAJAEETIKA KOODEKSI JUHISED

Õpetaja

Õpetajal on õigus oma eraelule ja puhkusele. Tal on adekvaatne enesehinnang ja sisemine vajadus eneseanalüüsiks. Ta reflekteerib oma tegevust, talub kriitikat ja oskab sellele argumenteeritult vastata. Ta väljendab ennast arusaadavalt ja väldib teiste halvustamist.

Õpetaja on empaatiline ja positiivse ellusuhtumisega. Õpetaja ise on elukestev õppija, kes täiendab pidevalt oma pädevust. Ta taotleb füüsilist ja vaimset, intellektuaalset ja emotsionaalset tasakaalu.

Õpetaja on koolikultuuri kujundaja ning positiivsete muutuste eestvedaja. Õpetaja hoolib kõigi õppijate füüsilise, vaimse ja sotsiaalse heaolu eest. Koostöösuhtes taotleb õpetaja partnerlust.

Ränga kõlbelise eksimuse korral astub õpetaja oma ametist tagasi.

Õpetaja ja õppija

Õpetaja suhtub kõikidesse õpilastesse õiglaselt ja loob positiivse õhkkonna. Õpetaja innustab õppijat ning märkab ja tunnustab õpilase pingutusi.

Õpetaja toetab õppija kohustuste ja vastutuse tasakaalu leidmist.

Õpetaja arvestab õpilase isikupära ning püüab mõista tema tegutsemismotiive ja mõtteviisi. Ta oskab mõjutada õpilase arengut ning väärtushinnangute kujunemist, õpetaja kohtleb õpilase isikut ja eraelu taktitundeliselt. Ta teeb koostööd lapse vanemate või tema eest vastutavate täiskasvanutega.

Õpetaja ja kolleegid

Õpetaja on oma kolleegidega solidaarne – ta osaleb aktiivselt koostöös ning võimalusel toetab ja nõustab kolleege. Kui õpetaja märkab kolleegi tervislikust seisundist või pädevuse puudumisest tingitud ebaprofessionaalsust ning kui see kahjustab õpilase või kolleegide heaolu, siis peab ta sekkuma.

Õpetaja on oma ametis lojaalne ning ei tee kunagi kriitilisi märkusi oma kolleegide kohta õpilaste ja lastevanemate juuresolekul. Ta aktsepteerib kolleegide loomingut.

Õpetaja ja ühiskond

Õpetaja on teadlik Eestis ja kogu maailmas toimuvatest protsessidest. Ta kujundab õppija valmisolekut elukestvaks õppeks ja toimetulekuks globaliseerivas ühiskonnas. Ta osaleb inimväärse ühiskonna kujundamises, panustab rahu taotlusse, edendab säästvat eluviisi ja loodushoidu, toetab rahvuslikke kultuuritraditsioone ning tunnustab teiste rahvaste kultuuripärandit.

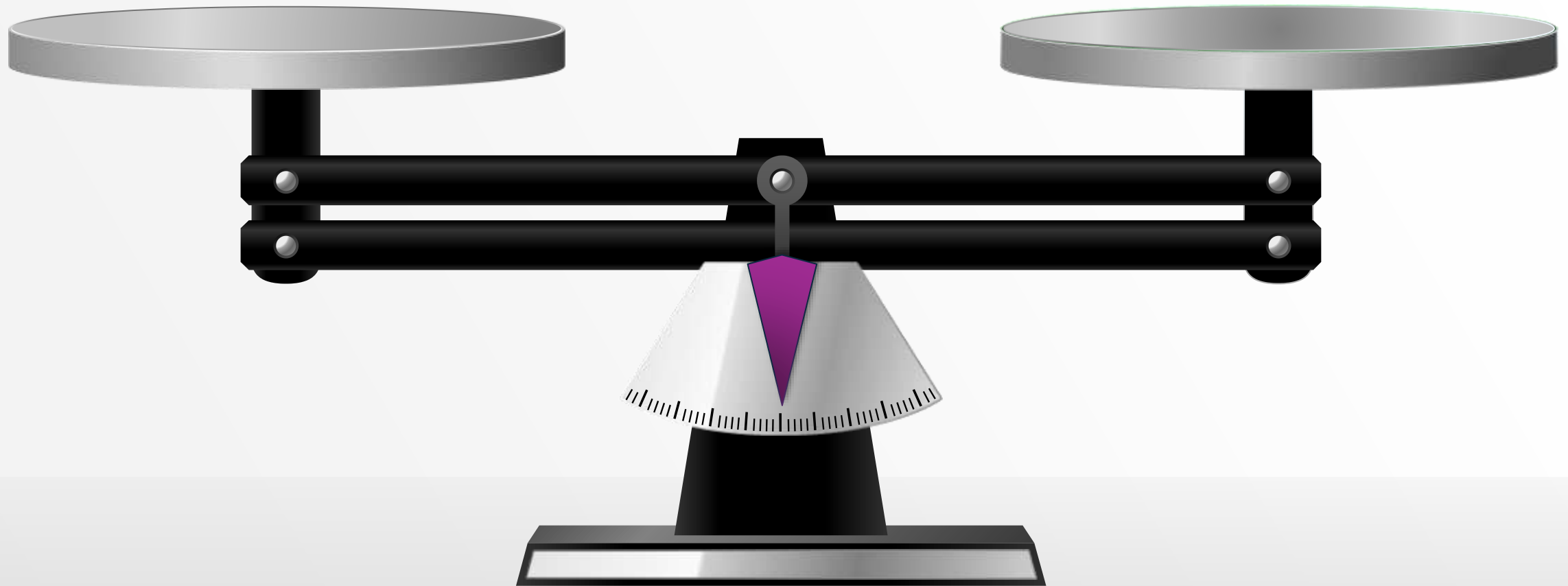
Eesti õpetajal on kohustus taotleda ühiskonnalt tänapäevase õpikeskkonna ja õpilaste töötingimuste tagamist.

Professionaalsel õpetajal on õigus õpetajakutse ja õpetajatöö väärilisele tunnustamisele ühiskonnas.

Õpetaja on missioonitundlik ja soodustab õnnelike inimeste kasvamist.

**sinu väärtused ja
tõekspidamised**

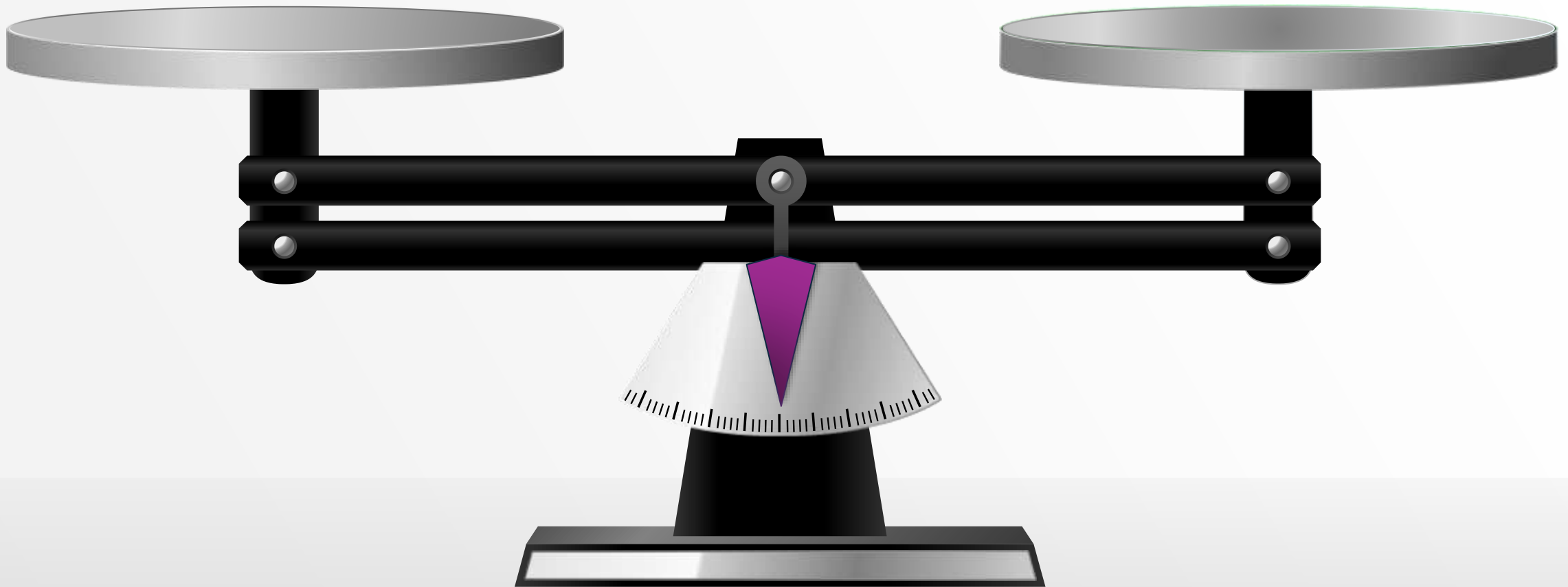
**kellegi kahtlane
käitumine**

KUMB JÄÄB PEALE?

**kellegi kahtlane
käitumine**

**sinu väärtused ja
tõekspidamised**

KUMB JÄÄB PEALE?

Olukord 1

Kõneravi tunnis räägib logopeed kõik 45 minutit järjest õpilastele nende klassijuhatajat taga ja halvustab teda. Õpilased on väga häiritud ja räägivad sellest oma õpetajale. Õpetaja annab sellest oma juhile teada. Juht arvab, et tuleb ära kannatada, sest kui logopeedile märkus teha, siis see läheb äkki üldse minema ja uut kõneravi õpetajat pole kuskilt võtta.

Minu käitumine

Viisakas, rahulik, professionaalne, eetiline

Olukorrad 2 ja 3

Naisõpetaja ütleb koolisööklas teiste juuresolekul normaalkaalus tütarlapsele, et see ei peaks nii palju sööma, muidu läheb paksuks.

Meesõpetaja teeb naisõpilase välimuse kohta kohatuid märkusi stiilis "Sul on liiga paksud reied ... " jne

Kas olen õiglane?

MINU
ootused
teistele

**teod räägivad
valjemini**

Olukord 4

Õpetaja kuuleb, et kolleeg kutsub täisealisi gümnasiste enda juurde pidutsema ja muuhulgas ka alkoholi tarbima. Ta kuuleb, kuidas teine kolleeg ütleb: „See ei ole minu asi, nad on täisealised, ise teavad mis teevad!“

Ja mõtleb ise: „No kuhu me siis sedasi välja jõuame?! Mis näoga me siis edaspidi tervislikke eluviise tutvustavatel seminaridel koolis ühiselt istume?“

Olukord 5

Õpetaja kuuleb nimeliselt enda aadressil kolleegipoolset halvustavat ja hukkamõistvat sõnavõttu, kus esitatakse mitte ainult hinnangulisi arvamusid, vaid ka ebakorrektsed fakte.

Õpetaja tunneb, et see on alatu pori loopimine. Kas ta peaks sekkuma ja tõe jalule seadma või vähemalt enda vaatenurka avama või keerama teise lehe/ põse ning edasi minema – teist muuta ju võimalik pole?

Ma luban...iseendale

sellel õppeaastal ma ...

- jälgin rohkem enda sõnakasutust
- jälgin paremini, kas, mida ja kellele enda õpilaste kohta räägin
- kas teen teisele seda, mida tahan, et mulle tehakse...

Olukord 6

Noor õpetaja, kes töötab venekeelses koolis ja proovib teha kõik, et ennast klassiruumis kehtestada ja samas olla õpilaste jaoks olemas ning mõistev, kuuleb vanemate kolleegide halvakspanu, kui viimased saavad teada, et noor õpetaja lubab õpilastel teda kõnetada „õpetaja + eesnimi“ ja mitte isanime pidi.

**Millised on meie kooli tavad ja
kokkulepped**

Olukord 7

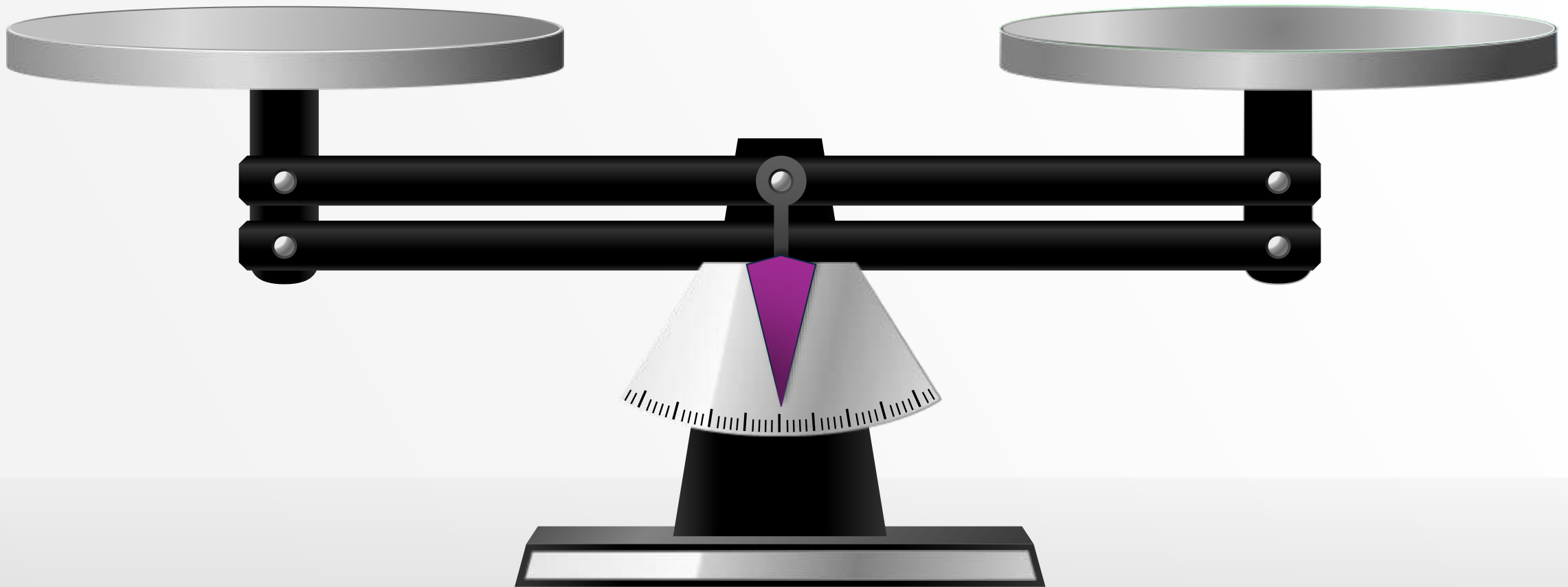
Vanem õpetaja teeb nalja, tõgab, ei mõtle ju ometi tõsiselt, kui ütleb, et eksimuse korral on trahv 10 eurot!

Aga 7-aastased 1.klassi juntsud ei saa kohe kuidagi sellisest naljast aru ja hakkavad esmalt kartma tundi minna, aga pärast seda, kui õpetaja ühe enda „nalja“ käigus ütleb, et „no selle peale pannakse vanemad küll vangi!“ hakkavad nad sõna otseses mõttes kartma ka õpetajat ennast.

Aga noor kolleeg ei julge kellelegi piiksatada, sest vanemal kolleegil on head tulemused ja kord majas.

**sinu väärtused ja
tõekspidamised**

**kooli väärtused ja
kokkulepped**

KAS NENDES VALITSEB KOOSKÕLA / TASAKAAL?

Olukord 8

Õpetaja läheb endast välja ning karjub klassi ees õpilase peale, pärast seda, kui viimane on tunnistanud, et ta ei saa täpselt tööülesandest aru.

Õpilane tunneb ennast alandatuna, on endast väljas ja lahkub koolimajast tundide lõppedes nuttes. Lapsevanem teavitab kooli. Kool vestleb aineõpetajaga.

Peale vestlust kooli juhtkonnaga, kinnitab õpetaja, et ta ei mõelnud midagi pahasti, ta lubab isegi õpilasega rääkida ja vabandada, ennast parandada.

Mõne kuu möödudes kordub teises klassis täpselt sama.

Direktor teab, et selle aine õpetajat ta niipea uut ei leia. Mida teha? Kas lõpetada töösuhe õpetajaga ja saada lapsevanemate pahameele osaliseks, kuna pole lõpuklassile õpetajat või riskida sellega, et õpetaja kaotab teinekord enesevalitsuse veelgi hullemini.

Näen ja kuulen ...

kas peaksin sekkuma?

Ära jäta seda ainult enda teada.

Olukord 9

9. klassi matemaatika õpetajale toob üks poiss omalt poolt jõulude eel kinkekaardi. Ja mitte väikese, vaid 50 euro peale.

Õpetaja sisu täpselt ei tea, ta ei soovi seda lihtsalt vastu võtta, kuna ta teab, et selle poisi pere on äärmiselt nõudlik ja konfliktne ning ta ei soovi mingitki võimalust mingit probleemi tekitada või võimalustki, et midagi kahtlasena paistab. Nii ta poisile ka ütleb.

Poiss kukutab ümbrikus oleva kaardi laua peale. Õpetaja ei taha vanemaid ka solvata ja viib kinkekaardi hoopistükkis enda kolleegile.

Kogen ja kahtlen...

kas peaksin kellegagi tekinud olukorda jagama?

Ära jää enda küsimustega üksi.

Olukord 10

Koolikollektiivis on tekkinud õpetajate vahelised lahkkelid. Paar-kolm õpetajat käivad vallavalitsuses pidevalt kolleegide peale kaebamas (kes mida ütles, kes millal koju läheb jne) ja vallaametnikud kuulavad huviga.

See kestab kolleegide teadmata kuid.

Kui koolijuht vahetub, jutustab vallaametnik uuele direktorile pealekaebajate jutu edasi.

Pole minu asi..

Olukord 11

Koolijuhi sugulasest õpetaja uurib oma tundides õpilastelt teiste õpetajate kohta ja analüüsib ning arvustab gümnaasiumiõpilastega nende ainetunde ja metoodikat.

Kolleegid ei tea sellest midagi, kuni üks õpilane oma õpetajast emale lõpuks ära räägib.

MINU KOOL – MEIE KOOL

Mina teen...

Sina teed...

Tema teeb...

vs

Meie teeme...

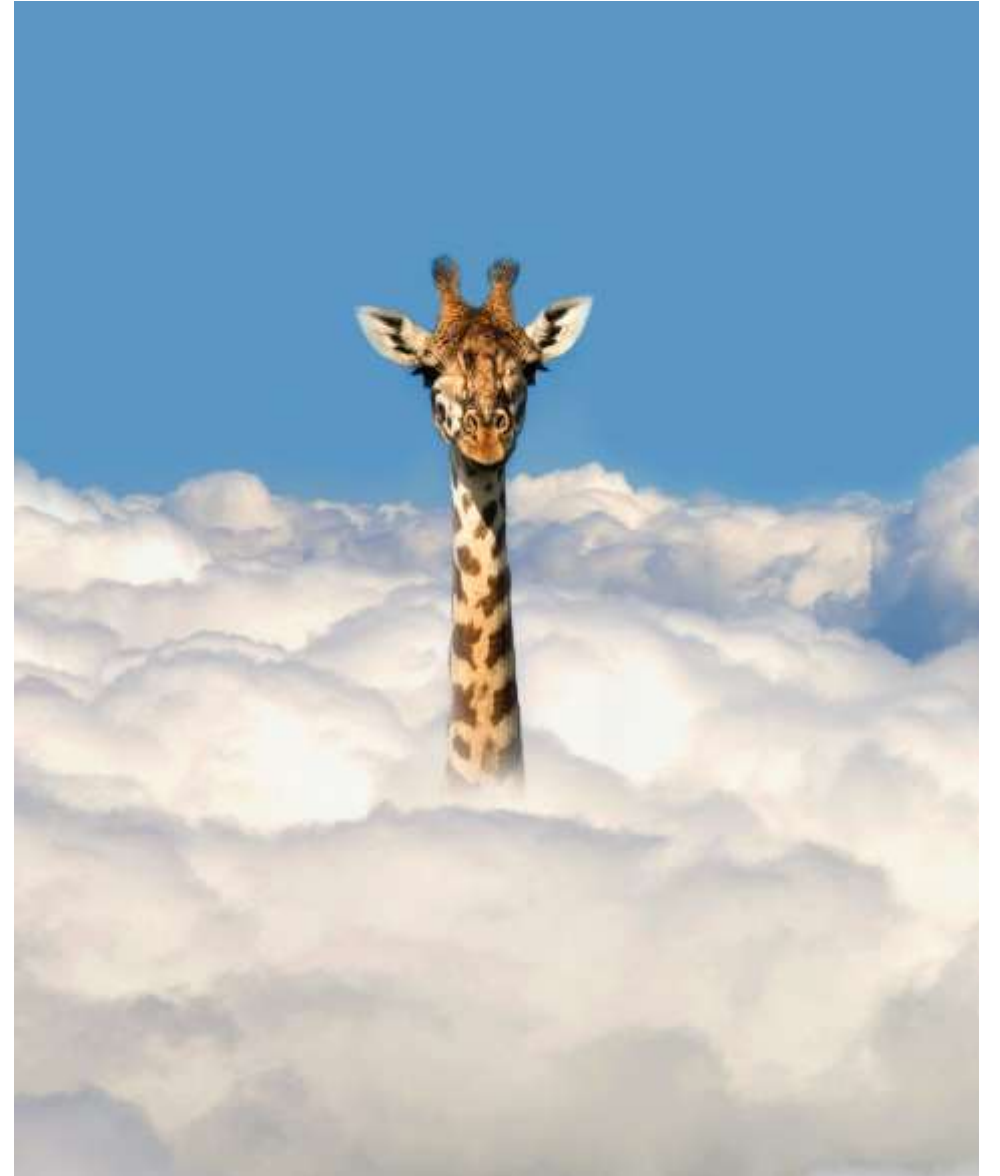
Olukord 12

Õpetaja valib klassist mõned nõrgema iseloomuga õpilased, kelle paneb sotsiaalmeediat ja klassikaaslasid jälgima, et teada saada, mida tema kohta räägitakse ja arvatakse.

Saadud infot kasutab kriitilisemate õpilaste vastu ära.

Samuti tahab ta teada, mida teised õpetajad on tema kohta öelnud.

Ära kõnni
pea pilvedes

Kas õpetaja võib ainetunnis oma poliitilisi vaateid väljendada?

Kool on apoliitiline ja mitte mingit propagandat teha ei sobi.

Õpetaja on samas inimene ja tal on õigus nii poliitilistele, religioossetele kui muude mõtete erinevusele.

Kui õpetaja klassiruumis teemat käsitleb, peab ta arvestama, et tahes-tahtmata võib ta olla mõnede jaoks autoriteet, kelle sõnu ja tegemisi eeskujuna võetakse. Ehk siis EI mingit mõjuvõimu kasutamist.

Kas on olukordi, kus romantilised suhted õpetaja ja õpilase vahel on lubatud?

Ei oska küll seda mõelda.

Romantika ja tunded on väga hell ja õrn teema.

Alaealiste kui tundlikus eas noorte mõjutamine, meelitamine on rangelt taunitav.

Kas soovides aidata õpilast, võib uut õpetajat tema eripäradeist teavitada?

Juhul kui vanemad selleks nõusoleku annavad. Samas ei pea kõvasti ette laulma diagnoosi, aga võib ja peabki juhtima õpetaja tähelepanu võimalusele, et õpilane nt ekskursioonil kokku kukub, kui söögivahe liiga pikaks venib.

Kas õpilasi taga kiruda või kahtlustada neid heas?

Kas usun, et õpilased pingutavad ja annavad endast parima?

Kui ma seda ei usu, siis kas see tähendab, et ka mina ei pinguta ja ei anna endast parimat ehk siis kahtlustan, kuna selline ongi üldine mõtteviis?

Alati on nii olnud

Kui mina kooli tööle tulin, juba siis oli nii...

Minu kõik kolleegid teevad nii, miks siis mitte...

Keegi ei näe...

Keegi ei saa teada...

MINA olen siin ikkagi õpetaja

ÕPETAJA KUTSEST

Uued kutsestandardid hakkavad kehtima alates 01.09.2025

Terminoloogia

- **kutse** - spetsiaalse ettevalmistuse või töö kaudu omandatud teadmised, oskused ja vilumused mingil alal töötamiseks; õpitud tööala (sonaveeb.ee)
- **kutsumus** - sisemine vajadus, tahtmine, eriline kalduvus mingiks tegevuseks, ametiks, kutsealaks vms (sonaveeb.ee)
- **kutsestandard**
- **kutsetunnistus**
- **kutsesüsteem**
- **kutse taotlemine**
- **kutsekomisjon**

Kellele on vaja kutsestandardit?

- Õpetajakoolitus – (tavapärane) sisend
- Karjääripööre – avatud sisend
- Õpetaja professionaalne areng – hoidmine, väärtustamine, ajaga kaasaskäimine, 21. sajand

PGS § 74¹. Kvalifikatsiooninõuded

(4) Põhikooli ja gümnaasiumi õpetaja kvalifikatsiooninõuded on **magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon, õpetajakutse ning eesti keele oskus** vastavalt keeleseaduses ja selle alusel kehtestatud nõuetele.

(5) Põhikooli **valikaine** ja gümnaasiumi **valikkursuse** õpetaja kvalifikatsiooninõuded on kõrgharidus, pedagoogilised kompetentsid ning eesti keele oskus vastavalt keeleseaduses ja selle alusel kehtestatud nõuetele.

- (6) Käesoleva paragrahvi lõigetes 2 ja 4 nimetatud õpetajakutse saadakse ülikoolis pärast õpetajakoolituse õppekava läbimist või **kutset andva organi juures** pärast õpetaja ametiks vajalike pedagoogiliste kompetentside tõendamist. Õpetajate pedagoogilised kompetentsid on kirjeldatud õpetaja kutsestandardis.

§ 75. Õpetajad

- (1) Põhikoolis ja gümnaasiumis töötavad klassiõpetaja ja ühe või mitme õppeaine õpetaja.
- (2) Õpetaja põhiülesanne on **toetada iga õpilase arengut ning aidata õpilasel kujundada huvi- ja võimetekohast õpiteed**. Õpetaja ametialane kohustus on **arendada oma kutseoskusi ja olla kursis haridusuuendustega**.
- (3) Õpetaja tööaja arvestamise ja töötasustamise aluseks on ametikoht. Õpetaja tööaeg jaguneb vahetu õppekasvatustöö ja teiste, töölepingust, ametijuhendist ja töökorralduse reeglitest tulenevate või tööandja antud ülesannete vahel.

§ 99. Õpetaja ja õppealajuhataja kvalifikatsiooninõuete kohaldamine

(1) Põhikooli ja gümnaasiumi õpetaja ja õppealajuhataja kvalifikatsiooninõuetele vastavaks loetakse **enne 2013. aasta 1. septembrit põhikoolis või gümnaasiumis õpetajana või õppealajuhatajana või kutseõppeasutuses üldharidusainete õpetajana töötavad või töötanud isikud, kes on enne 2013. aasta 1. septembrit omandanud pedagoogilise keskeri- või kõrghariduse.** Samuti loetakse õpetaja kvalifikatsiooninõuetele vastavaks enne 2013. aasta 1. septembrit põhikoolis või gümnaasiumis õpetajana või õppealajuhatajana või kutseõppeasutuses üldharidusainete õpetajana töötavad või töötanud isikud, kes on omandanud **kõrghariduse tema poolt õpetatavas aines ja kes omavad pedagoogilisi kompetentse.** Alates 2002. aasta 1. juunist hariduse infosüsteemis registreeritud õppekavade puhul käsitatakse käesolevas lõikes nimetatud kõrgharidusena magistrikraadi.

§ 99. Õpetaja ja õppealajuhataja kvalifikatsiooninõuete kohaldamine

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud õpetaja loetakse alates 2024. aasta 1. augustist kvalifikatsiooninõuetele vastavaks üksnes juhul, kui ta on omandanud eesti keele oskuse vastavalt keeleseaduses ja selle alusel kehtestatud nõuetele.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud õppealajuhataja loetakse alates 2023. aasta 1. augustist kvalifikatsiooninõuetele vastavaks üksnes juhul, kui ta on omandanud eesti keele oskuse vastavalt keeleseaduses ja selle alusel kehtestatud nõuetele.

- (4) Põhikooli ja gümnaasiumi õpetaja ja õppealajuhataja kvalifikatsiooninõuetele vastavaks loetakse põhikoolis või gümnaasiumis õpetajana või õppealajuhatajana töötavad või töötanud isikud, kes on pärast 2013. aasta 1. septembrit omandanud magistrikraadi õpetajakoolituse õppekaval, kuid kellele ei väljastatud õpetajakutset, kuna õpet läbiviiv ülikool ei olnud veel alustanud õpetajakutse andmist, ja kes on omandanud eesti keele oskuse vastavalt keeleseaduses ja selle alusel kehtestatud nõuetele.

[[RT I, 28.12.2022, 8](#) - jõust. 01.08.2023]

Enesehoiu ja professionaalsuse tagamine

Iga kompetentsi juures on mitmeid alakompetentse - esimese kompetentsi juures viis - mille tegevusnäitajaid pead enda portfoolios avama. Selleks järgi samm-sammult käesolevas näidisportfoolios toodud suunavaid juhiseid, mis tulevad hindamisstandardist (nt kirjelda, selgita, lisa, ava, jne). Sa pead tõendama igat kompetentsi ja teed seda läbi kõikide tegevusnäitajate tõendamise.

Ehk siis siin ja teistel alamlehtedel olevad punktid ei ole valikulised - need on kõik hindamiskriteeriumid, mille alusel sinu kompetentse hinnatakse. Palun ava need kõik koos tõendusmaterjalidega, et hindamiskomisjon teaks, et sul vastavad kompetentsid olemas on ja sinu kutse taotlemise protsess saaks lõppeda positiivse tulemusega.

1. **Tervise hoidmine** - Kirjelda, kuidas enda vaimse, füüsilise, sotsiaalse ja emotsionaalse heaolu eest hoolitsed.
2. **Tasakaalu hoidmine** - Selgita näidete kaudu, mida tähendab sinu jaoks enda töö- ja eraelu tasakaalus hoidmine.
3. **Karjääriritee kujundamine** - Lisa enda karjääriplaan, mis tugineb professionaalse tegevuse refleksioonil.
4. **Teadmiste ajakohastamine** - Lisa kolm enda õpetamisvaldkonna õpetamise ja- õppimisalast hiljutist uuendust või uuringut, millega oled kokku puutunud.
5. **Uurimusliku lähenemise rakendamine enda professionaalsuse arendamiseks** - Ava, mida tähendab sinu jaoks uurimusliku lähenemise rakendamine enda professionaalsuse arendamiseks. Lisa enda õpetamisoskuse analüüs koos plaaniga oskust täiustada.

Õpetaja kutsed

Õpetaja, tase 5

Õpetaja, tase 6

Õpetaja, tase 7

Vanemõpetaja, tase 7

Meisterõpetaja, tase 8

ÕPETAJA VÕIB MUUTA MAAILMA!

Õ5, Õ6-7, VÕ7, MÕ8

Õpetaja peab hakkama saama iseenda ja oma klassiga

Vanemõpetaja mõjusfäär on klassiruumist kaugemale
enda koolis ja ka kogukonnas

Meisterõpetaja tegutseb klassiruumis, koolis, kogukonnas
ja ka riiklikult (ning rahvusvaheliselt)

Õpetajakutse kompetentsid

1. Enesehoiu ja professionaalsuse tagamine
2. Õppijate toetamine
3. Enda organisatsiooni ja selle inimestesse panustamine 6)
4. Panustamine laiemas hariduse ökosüsteemis (9)

Üldoskused - Mõtlemisoskused 1. Analüüsi- ja sünteesioskus - kasutab mõtlemisel süsteemset arutlust, mõtestab protsesse, nähtusi ja nendega seotud osapooli ning selgitab nendevahelisi suhteid, valikute tegemisel alternatiivide tugevusi ja nõrkusi ning loob saadud teadmistest uusi tervikuid ja teeb järeldusi. 2. Õppimisoskus - valib ja kohandab teadlikult tõhusaid õpistrateegiaid, et omandada uusi pädevusi, ning suudab eesmärgipäraselt juhtida õppimisega seotud motivatsiooni ja emotsioone. 3. Innovatsioonipädevus - läheneb raskustele-probleemidele eri vaatenurkadest, otsib neile loovaid ja tõhusamaid lahendusi ning rakendab uudseid lähenemisviise, meetodeid ja materjale, olles valmis toime tulema ebakindluse ja eksimise võimalustega.

Enesejuhtimisoskused 4. Väärtustest lähtumine - järgib oma tegevuses üldinimlikke ning organisatsiooni väärtusi ja põhimõtteid. 5. Säilenõtkus - tuleb toime muutustega nii tunnete, mõtete kui ka käitumise tasandil, reageerides adekvaatselt ja asjalikult ning taastades enesehoiuks vajaliku tasakaalu. Lävimisoskused 6. Suhtlemisoskus - loob, hoiab ja arendab teiste inimestega usaldusväärseid ning koostööle suunatud suhteid, väljendades end selgelt ja viisakalt. Märkab enda ja teiste vajadusi, ootusi ja emotsioone ning kohandab suhtlust, toetades positiivset ja mõistvat suhtluskeskkonda. 3 7. Koostööoskus - seab teistega ühiselt eesmärgid ning teeb nende saavutamise nimel tõhusat koostööd, arvestades osapoolte vajaduste ja seisukohtadega. 8. Digipädevus - suhtub positiivselt digivahendite, -keskkondade ja -sisu tähenduslikku eesmärgipärasesse kasutamisse. Rakendab ja kohandab neid tõhusalt, eetiliselt ja vastutustundlikult oma töös. On omandanud vajaminevad digipädevused.

Õpetajakutse kompetentsid

Üldoskused – Mõtlemisoskused

1. Analüüsi- ja sünteesioskus - kasutab mõtlemisel süsteemset arutlust, mõtestab protsesse, nähtusi ja nendega seotud osapooli ning selgitab nendevahelisi suhteid, valikute tegemisel alternatiivide tugevusi ja nõrkusi ning loob saadud teadmistest uusi tervikuid ja teeb järeldusi.
2. Õppimisoskus - valib ja kohandab teadlikult tõhusaid õpistrateegiaid, et omandada uusi pädevusi, ning suudab eesmärgipäraselt juhtida õppimisega seotud motivatsiooni ja emotsioone.
3. Innovatsioonipädevus ⇨ läheneb raskustele-probleemidele eri vaatenurkadest, otsib neile loovaid ja tõhusamaid lahendusi ning rakendab uudseid lähenemisviise, meetodeid ja materjale, olles valmis toime tulema ebakindluse ja eksimise võimalustega.

Enesejuhtimisoskused

4. Väärtustest lähtumine - järgib oma tegevuses üldinimlikke ning organisatsiooni väärtusi ja põhimõtteid.
5. Säilenõtkus - tuleb toime muutustega nii tunnete, mõtete kui ka käitumise tasandil, reageerides adekvaatselt ja asjalikult ning taastades enesehoiuks vajaliku tasakaalu.

Lävimisoskused

6. Suhtlemisoskus - loob, hoiab ja arendab teiste inimestega usaldusväärseid ning koostööle suunatud suhteid, väljendades end selgelt ja viisakalt. Märkab enda ja teiste vajadusi, ootusi ja emotsioone ning kohandab suhtlust, toetades positiivset ja mõistvat suhtluskeskkonda.
7. Koostööoskus - seab teistega ühiselt eesmärgid ning teeb nende saavutamise nimel tõhusat koostööd, arvestades osapoolte vajaduste ja seisukohtadega.
8. Digipädevus - suhtub positiivselt digivahendite, -keskkondade ja -sisu tähenduslikku eesmärgipärasesse kasutamisse. Rakendab ja kohandab neid tõhusalt, eetilisel ja vastutustundlikult oma töös. On omandanud vajaminevad digipädevused.

Õpetaja kutsete taotlemise eeltingimused / Nõuded kutse taotlemisel :

1. Vähemalt ühe aasta pikkune töökogemus õpetajana.
2. Magistrikraad või sellega võrdsustatud haridustase*
3. Taotletava kutse kompetentsusnõuetega seotud enesetäiendus
4. Eesti keele oskus vastavalt keeleseadusele ja selle alusel kehtestatud nõuetele

*erandid lähtuvalt kvalifikatsioonimääruse rakendussätetest

Kutse on soovitatavalt tähtajatu ning taastõendamise nõudeid ei kehtestata.

Kutse andmise korraldus on reguleeritud õpetaja kutsete kutse andmise korras.

1. Enesehoiu ja professionaalsuse tagamine

Alakompetentsid koos tegevusnäitajatega	Hindamiskriteeriumid (taotleja teeb siintoodut enda kompetentside avamiseks)	Kommentaariid (tugevused, arendusvajadused) ja küsimused vestluseks
<i>Tervise hoidmine</i> - hoolitseb enda vaimse, füüsilise, sotsiaalse ja emotsionaalse heaolu eest. jah ei ?	Kirjeldab, kuidas enda vaimse, füüsilise, sotsiaalse ja emotsionaalse heaolu eest hoolitseb.	
<i>Tasakaalu hoidmine</i> - hoolitseb enda töö- ja eraelu tasakaalu eest. jah ei ?	Selgitab näidete kaudu, mida tähendab tema jaoks enda töö- ja eraelu tasakaalus hoidmine.	
<i>Karjääriritee kujundamine</i> - kujundab teadlikult enda kui õpetaja karjääririteed ja õppimist, toetudes enda professionaalse tegevuse refleksioonile. jah ei ?	Lisab enda karjääririteed, mis tugineb professionaalse tegevuse refleksioonile.	
<i>Teadmiste ajakohastamine</i> - hoiab ennast kursis valdkonna ning õpetamise-ja õppimisalaste uuenduste, teaduskirjanduse ja uuringutega. jah ei ?	Lisab kolm enda õpetamisvaldkonna õpetamise ja- õppimisalast hiljutist uuendust. Millised on kaks viimast / hiljutist teaduskirjanduse avastust, uuringut?	

Imelist uut algavat õppeaastat!